

Privredno - kulturne
Matiце
za Sjevernu Dalmaciju

Privredno - kulturne
Matiце
za Sjevernu Dalmaciju

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din. Članovi Matice dobivaju list besplatno. Primjerak 1 din.

Шибеник, 19. Новембра 1931.
БРОЈ 118. ГОДИНА III.

Vlasnik »Privredno-kulturna Matica za Sjevernu Dalmaciju«
Uređuje Sekretarijat Matice.
Telefon br. 13 — Broj ček. računa 38.242

С пута по Србији

Прошлого мјесеца имао сам срећу, да и ја са још неколико сељака из Сјеверне Далмације учествујем на конгресу здравствених задруга у Београду, одакле смо ишли и у Србију, да видимо нашу браћу Србијанце и њихов рад.

Шта ли све човјек има да види и чује приликом оваких задружних састанака не може се вјерно описати, ни испрчати. Па и оно колико се може казати нашем сељаку чини невјеројатно, да код србијанског сељака постоји све оно, што смо ми видјели. Али немојте им замјерити, јер ни ја причању нијесам вјеровао, док нијесам видио својим очима. Зато је баш и потребно, да ми га наши сељаци иду у посјету Србијанцима, па да виде како раде наша свјесна и просвјешћенија браћа.

На самом конгресу видим скупљене лекаре, сељаке, учитеље, свештенике и све редом народне интелигенције, који ту имају једно заједничко име - *задругари*. Равни говори и предавања, који су том приликом одржани већ су донесени у прошлом броју „Гласа“. Ту су изговорене многе лијепе и паметне ријечи, које заслужује по неколико пута прочитати. Али за нас сељаке није било само то главно, него је нама требало да видимо добро и лијепо *дјело*, које ће само говорити о својој вриједности. И та нам се жеља исунила.

Други дан конгреса одвезли смо се влаком у Србију и оставили се у ваљевском крају, у Словцу, где су нас срдечно дочекали браћа задругари из словачке здравствене задруге и одвели нас у свој задружни дом. Не можем овдје да све потанко описивам. Само је главно да задруга има свој дом, лекара, једну сестру помоћницу, апотеку, купатило, итд. Затим нам је привређен задружни ручак, а послје ручка позвао нас је један сељак својој кући. Ми смо се радо одазвали овом позиву, јер смо жељели, да видимо кућни живот србијанских сељака. Већ изванка видиш да је кућа хигијенски саграђена, а на прагу те дочекива вриједна и весела домаћица, која те послужива и чисти. Та је гостопримска услужност србијанских сељакњи тако пријатна, да човјек дуго иза тога осјећа неко задовољство. Куће су ванка и унутра лијепо малтерисане (анкартане) и окречене. Прозори су са стаклима, под је потавањен са даскама, тако да у кући никад нема блата ни прашина кад код нас, Столови су застрти трпезама, а на њих се доносе добро спремљена јела, која су лијепа и укусна. Код њих се торта а и палачинка спрема свакога свеца, дотле код нас нема их ни у рјечнику.

Истог дана у вечер вратимо се и уз пут обиђемо дом здравствене задруге у Лајковцу, која такођер има свога лекара, апотеку итд. Ту смо

се задржали само кратко вријеме, а затим смо кренули возом до Лазареваца, гдје нас је дочекало неколико чланова Лазаревске здравствене задруге. У самом Задружном дому била нам је приређена вечера и коначиште. Овај је дом Здравствене задруге у Лазаревцу једна колосална зграда од 254 одјељења. Има лекара, апотеку, потребне лекарске инструменте, болничке кревете, купатило, велико дворану за скупштине, предавања и читаоницу, просторије за соколску чету итд. Ова задруга броји преко 1000 (хиљаду) чланова. Задругом управљају сами сељаци, а пословођа је сељак.

Пошто смо преноћили у дому Лазаревачке здравствене задруге, кренемо у јутро у Аранђеловац, а одатле у село Бању, близу Карађорђевог Топола, гдје је дом и подрум Венчачке виноградарске задруге. Кад смо дошли у село Бању, тамо смо затекли задругаре у послу; они довозе грождје, гњече га помоћу мотора и у исти мах га думфом излијевају у бачве. Али то иде тако лако и једноставно, да човјек не осјети никакве потешкоће у таквом раду, док ми овдје крв своју пијемо док унесемо у кућу и преточимо ово неколико хектолитара вина. Задружна коноба укупана је у земљу за читава два пода, а по овим подовима нижу се бачве једна до друге, запремајући најмање 55 па до 120 хектолитара. Осим тога имају једну цементну бачву обложену са стаклом која запрема 700 хектолитара.

Ову су задругу прије рата основали неколико сељака, а данас она има велик број чланова све самих сељака, који умију вјешто и савјесно руководити својом задругом. Имају једног винарског стручњака, а сав остали посао воде сами сељаку.

Камо лијепе среће за Сјеверну Далмацију, кад би и у нас постојале само двије винарске задруге, као што је у селу Вањи код Арађеловца, тада би нашем сељаку осванули љепши дани, јер би био слободни господар свога труда, па не би стењао под теретом дуга као сада. Винарска задруга у Вањи продаје вино 4-5 динара по литри, које нема ни близу укуса и снаге нашега вина, а ми наше овако сами не можемо продати ни по два динара једну литру.

Ми морамо признати, да је србијански сељак далеко измакао испред нас далматинских сељака у просвјетном, економском и задружном животу. Али ову ванредност не треба приписати само србијанском сељаку него у томе главна заслуга припада њиховој интелигенцији, која је далеко ближа својој сељаку од наше народне интелигенције. Док је њихова интелигенција потпуно интимна са сељаком, дотле наша интелигенција гледа на сељака са неке висине

и просто се дијеле у два различита свијета.

Ми у кратко можемо о нашим Србијанцима да кажемо ово: да је њихов сељак и њихова интелигенција као што су год били не-надмашиви борци у рату за своје ослобођење, исто су такови данас вриједни борци за своје културно и економско подизање.

Треба да скинемо капе пред радом наших Србијанаца, јер такав рад заслужује признање и треба да слиједимо њихов пут, који води ка благостању сељака.

Београд 10. новембра 1931.

Гојко Лежанић, тежак.

Из говора г. Радина

адвоката из Њујорка

На скупштини здравств. задруга, 26 X.

Здравствено задругарство је све више узорно дјело ове земље. Оно упознаје иностранство са добрим особинама нашег народа, јер садржи у себи три главне особине Југословена. Задругарство има у себи хришћанства, јер тражи од чланова самопожртвовање, а овај је народ хришћански народ. Ово је симбол рада а наш је народ радан. Он је увијек живио од свога труда а не од мукe других путем трговачких и колонијалних машинација. Задругарство носи са собом борбеност, а овај је народ борбен и то у правом смислу. Он се је борио за слободу од опресије других земаља. У Вашем се задругарству бори за тјелесну слободу од болести. Борбен дух нашег народа је за похвалу а не за презирање како се он често претставља у иностранству. До сада се је говорило о Србима као о војничком народу и ту се је стало. Он јесте војнички народ. На бојном пољу борио се исто онако како су се Французи, Енглези, Најемци, Американци и други народи борили за своју слободу — само на жалост, нешто доцније и зато је данашње иностранство запазило ту његову војничку особину и највише о њој говори кад прича о овом народу...

Не мислим да треба бити ускогрудни националиста. Напротив. Од рђаво схваћеног национализма свијет данас највише пати. Али тако исто не треба се ни изгубити у примамљивости иностранства, заборавити своје и погордити се. Никад не може син Југославије бити већи од свог народа па ма гдје он био и ма каква положај он заузимао. Сваки је од нас у служби свога народа па био он моментално референт Лиге народа, земљодјелац, војник, министар или шта друго.

Недовољно познавање и омаловавање своје снаге, свог дуга је оно што је често Словене подијелило у таборе, заробило и подчинило другим народима...

Škola za težake Sjeverne Dalmacije

Otvora se škola za težake na Glavici kod Knina, u koju će se primiti 25-30 težaka od 18-40 godina, sa besplatnim uzdržavanjem.

Škola počinje odmah, a traje do svršetka marta. U školi će težaci učiti sve ono što im treba da znadu za svoju struku, sa kojom se bave.

Molbe za primanje u školu treba uputiti odmah Upravi Pobjoprivredne škole na Glavici kod Knina.

Oni koji žele da budu primljeni u školu treba da su pismeni, dobrog vladanja i zdravi — što dokazuju uvjerenjem opštinske vlasti. Sobom treba da ponesu obuću i odjeću za radne i svečane dane, te dvojstruku preobuku.

Svršeni pohađaći ove škole smatraće se kao uzorni ratari, te će imati prednost pri nabavi stoke, alata, sjemenja, vršenju lugarske službe itd.

Ovo je vrlo dobra prigoda, da težaci steku mnogo korisnog znanja, koje im treba za obradu zemlje, za njegu blage, za čuvanje zdravlja, za razna uređivanja u kućanstvu, za voćarstvo, maslinarstvo, mljekarstvo, i za sve ono čim se težak bavi — pa pozivljemo sve one, koji imaju smisla za to, da se odmah prijave Upravi škole, a molbi da prilože samo gorespomenuto uvjerenje Opštine ili svoje zadruge ako je imaju.

Tečaj za težake okolice zadarske. Kroz nekoliko dana održaće se tečaj za težake okolice zadarske (u ekonomskoj zoni) da se i na taj način upute ljudi u ovom zanemarenom kraju u osnivanje i vodenje zadružnih ustanova, koje su potrebite u ovim selima, da se u svakom selu nađe neko, s kim će se dalje moći razvijati razne privredne i kulturne potrebe.

Na tečaj će se primati pismeni težaci, koji su već svršili vojsku i koji bi bili kadri da se odmah bave raznim zadružnim poslovima, t. j. takovi koji nijesu ni previše mladi ni previše stari, a imaju smisla i volje za napredniji rad u svojoj kući i u svom selu.

Oni koji žele svršiti ovaj tečaj neka se odmah prijave zadrugama u Smokoviću ili Zemuniku.

Pisma iz naroda

Saradnja u „Glasu“.

Mi u upravi Matice i u uredništvu „Glasa“ mislimo da bi nam posao bio uzaludan, ako u saradnju sa nama ne uvedemo najširi krug pomagača, dapače sve one zbog kojih je Matica osnovana i zbog kojih se „Glas“ štampa. Zapravo mi drugog oružja i drugih sredstava nemamo, osim pomoći i saradnje naših prosvjećenih ljudi iz naroda. „S narodom za narod“.

U pitanju uređivanja „Glasa“ naročito smo važnost polagali na pomoć seljaka i drugih školovanih ljudi sa sela. Uvijek smo htjeli da „Glas“ bude u prvom redu smisao za potrebe sela. A to znači da list nema za zadatak samo unositi ideje i pokrete u selo, nego još više, da se kroza nj čuje glas sela, da samo selo kroz pero svojih razboritih i pismenih ljudi iznosi u javnost svoja pitanja i o njima raspravlja. Svako pitanje, koje se tiče pustih zanemarenih krajeva i ljudi Sjeverne Dalmacije, zaslužuje da se o njemu piše, jer je to početak njegova rješavanja.

Pozivljemo dakle i molimo sve prijatelje i čitaoce „Glasa“ da nam šalju članke i dopise u list. Pozivljemo naročito seljake na saradnju zbog toga, da uvide važnost isticanja i raspravljanja svojih pitanja, neka počnu i oni sami da stiču kulturne vještine borbe za svoja prava putem štampe, putem organizacije i putem jagnog govora.

I dosada je „Glas“ imao takovih svojih saradnika. U stupcima njegovim dosad se je ogledalo nekoliko dobrih seljačkih pera. Ali sve je to bilo nekako na prekide, sve je to bilo malo i nedovoljno. Treba i više saradniku i pisaca, i češćeg pisanja. U „Glasu“ treba da se kao u ogledalu odrazuje život našega sela sa svim njegovim prilikama i neprilikama.

Pored toga selo, koje je dosad zanemareno bilo, treba da se javlja u javnosti, da pokaže volju da hoće uzimati učešća u narodnim poslovima, naročito u onima, koja se neposredno sela tiču. Samo tako će se istaknuti najvažnija pitanja sela i potrebu njihovih rješavanja uvidjeće svi oni kojih se tiču.

Članci i dopisi neka se šalju na Sekretarijat Privredno-kulturne matice u Kninu.

Uredništvo „Glasa“.

Molimo sve one koji žele, da ih imenujemo za povjerenike Privredno-kulturne matice, da nam se jave, jer tako će početi saradivati na preporodu sjeverne Dalmacije i biće im omogućeno da u svojim mjestima pokrenu rad, koji im je potrebit.

Dopisi.

Orlić, 18 X.

Osnivanje zadruga u našem selu. — Poslije drugog pripremanja napokon se je našlo i nas osamnajest Orličana i osnovali smo zemljoradničku zadrugu u našem selu. Mi smo odavna namjeravali osnovati zadrugu, jer vidimo da je svaki osamljen težak izgubljen, pa se moramo udruživati da lakše dođemo do kredita i do nabavaka. Već pred nekoliko godina mi smo se bili počeli dogovarati kako ćemo se udružiti ali bolest i smrt našeg nezaboravnog Ite Jovičića, koji nas je poticao na bolji rad, omela je ostvarenje našeg udruženja, koje smo napokon sada ostvarili.

U našem selu bili smo započeli i zidanje Narodnog doma u našem selu, što je također bio potakao naš nenaknadivi vođa seljaka — pok. Ite, ali sami nijesmo mogli to do kraja svršiti već smo Narodni dom prepustili za školu, za koju smo i pomoć dobili — pa ćemo, ako Bog da zdravlja pomoću škole doći i do svog Narodnog doma. Već sada nama je škola od koristi, jer nam se je naša vrijedna učiteljica gđa Perka Čala primila da vodi i našu zadrugu.

Naši ljudi iz upravnog i nadzornog odbora: Sava Bjelan, Đuro Dujaković, Miloš Zarić, Simo Marić, Mtar Zarić, Nikola Bjelan — znaće voditi ovu našu zadrugu, koja će nam olakšati mnoge naše nevolje, koje ćemo, sa vladati lakše udruženi nego osamljeni. Već smo počeli pomalo ulagati u našu zadrugu, da osnujemo svoju glavnicu, da ne moramo ni mi na sve strane prosjačiti.

P. Z.

Vrbnik, 2 novembra

Osnivanje seoske sokolске чете. — По претходном договору што смо га имали неки од нас сељака из Врбника и наш учитељ бр. Стјепан Матијашевић са управом Соколског друштва у Книну, вшао је јучер у наше село старешина бр. др. Иван Гргић у друштву са г. Лазаром Матићем ради оснивања сеоске соколске чете. Састао смо одржали у основној школи

Бр. старешина нам је у опширном разлагању изложио све што је важно и битно у соколству уопће, а у сеоским четима напосе. Истакнуо је нарочито, како циљеви сеоских соколских чета нису једностранни и не ограничују се на само душевно и тјелесно васпитање народа, него оне имају задатак да раде све оно што има да служи за просвјетно и привредно уздизање сељака. Казао је, да су сеоске соколске чете заправо сјеменишта и расадници других организација, које ће доцније свака на свом пољу развијати привредну снагу и просвјетну вредност сељакову.

Ова разлагања ми смо врло пажљиво и са великом насладом саслушали. Осјетили смо да се у нашем селу појављује нешто о чему смо ми слутили, што смо ми жељели, али сами нисмо умјели да изражимо ни да започнемо. Стога смо са нарочитим задовољством прихватили разговор, који нам је послје тих разлагања понуђен. Измјенујући тако питања и одговоре са присутном тројицом школоване браће, ми смо разбистрили и схватили многе нове ствари, лијепе и корисне.

Пошто нисмо прије били извршили никакав договор гледе

избора управе, то смо се споразумјели, да ћемо такав договор између нас чим прије учинити и онда ће изасланици Книнског Сокола наредних дана опет доћи к нама у село. Тада ћемо изабрати управу, извршити све што треба ради оснивања и одмах почети са радом.

Г. Матић и бр. др. Гргић прослиједили су затим у Орлић ради састанка у новооснованој земљорад. задрузи.

Ми сви сељаци из Врбника, а нарочито наша младост, полагамо велику наду у сеоску соколску чету, преко које мислимо да ће наше село најлакше постићи један просвјетан и лијеп углед међу другим селима.

П. А.

Ljekar i zdravstvene zadruge

Budući, da se često ljekari stavljaju u položaj neprijatelja zdravstvenog zadrugarstva, nameće se potreba, da se odnošaj njihov prema ovom novom pokretu objasni i precizira.

Kao polazište treba uzeti današnju zamršenu ekonomsku situaciju u svijetu, te opšte i rapidno osiromašenje širokih narodnih slojeva.

Danas ljekar, — pa bio on ne znam kako uman, — sjedi danima u svojoj praznoj ambulanti i, uzdiše za onim lijepim vremenima, kada je imao pune ruke posla i kada mu je privatna praksa davala tolike zarade, da je bio materijalno potpuno obezbjeđen.

Kao realan mislilac on bi trebao, da prestane da računa na svoju prošlu konjunkturu, jer se ekonomska struktura društva mijenja iz osnova, i da problem svoj rješava onako, kako se on i postavlja. Dosta ljekari se u mnogo slučajeva akomodiraju novim prilukama i traže u prvom redu fiksne plate za svoj položaj, ne obazirući se mnogo na svoju problematičnu privatnu praksu. Neki se ljekari odriču čak i svoje specijalizacije samo, da dođu do položaja sa fiksnom platom na mjestu, za koja se traže mnogo slabije kvalifikacije.

Kad uzmemo u obzir one odvratne pojave netrpeljivosti i nekolegijalnosti, koje su sada posvuda na dnevnom redu, kao i fikat, da je nekome ljekaru bila suvišna njegova specijalizacija, onda je posve jasno, da se ljekarski stalež nalazi u jednoj teškoj krizi i naučnoj i materijalnoj, a konsekventno čak i moralnoj.

Da ne bi bili nemilosrdno izrabljivani, jer u konkurenciji, koja se već javlja među njima, nude često svoj rad za bijedne i nedostojne plate, njihov je jedini spas, da prionu srcem i dušom za zdravstveno-zadrugarški pokret, u kojem jedino mogu da sačuvaju svoju materijalnu, moralnu i naučnu neodvisnost, a da k tome svoju idealnu funkciju stave u službu svome narodu.

Jer, nezdavo je da ljekar sjedi skrštenih ruku u svojoj praznoj ambulanti pri tolikoj potrebi ljekarskog rada.

Nezdavo je također, da ljekar, — jedan tako važan društveni faktor, — ostaje materijalno neobskrbljen, pa da se čak i odriče svoje specijalnosti, do koje je možda teškom mukom došao, samo da dođe do košice hljeba.

Nezdavije je opet, da ljekari u očajnoj utajamnoj borbi za svoj opstanak često ne biraju sredstva, da du do svog cilja, jer time survaju u propast onu naučnu osnovu, na kojoj bi trebali da rade i guraju široke narodne mase u nadiljekarstvo, koje danas cvate na sve strane.

Stara je istina, da materijalna kriza dovodi ljude i do moralne krize, te je onda jasno, s koje strane treba zdravstveni problem rješavati i to tako, da budu zadovoljni i narod i ljekari.

Putem zdravstvenog vaspitanja i organizovanjem samog naroda u takav tip zadruga, koji ima da se bavi samo zdravstvenim pitanjima, približiće se narod nauci, a ljekar narodu i to na onoj materijalnoj osnovi, koja odgovara današnjim privrednim okolnostima.

Ljekar će svome narodu dati mnogo više socijalnosti, jer će se njegova do sada čisto individualna akcija pretvoriti u socijalnu i to tako, da će aktiviranjem i potenciranjem njegove djelatnosti materijalno mnogo bolje stajati nego li sada, kada je prepušten sam sebi.

U svim dosadašnjim službama ljekar je podređen i odvisan često od pojedinih izrabljivачkih klika ili od kakvog šefa iz redova birokratske poluinteligencije, dok kod zdravstvene zadruge ljekar je baza svakog njenog rada. O njegovom radu ovisi uspjeh cijele zadruge, te je stoga liječniku i posvećena najveća pažnja od svih onih, koji nastoje, da ovakav zdravi sistem rada prošire u narod.

Mi u sjevernoj Dalmaciji baš zato i vjerujemo u prvi uspjeh naše akcije jer se u našim redovima nalazi dovoljan broj ljekara, voljnih da saraduju u organizaciji ovakve zdravstvene službe.

Još neriješena lična ljekarska pitanja kao penzije i slično na putu su k pravilnom regulisanju na jednoj čisto realnoj i pravедnoj osnovi, a jasno je, da bi učestvovanjem samih ljekara u ovom mladom pokretu lična i staleška ljekarska pitanja bila mnogo pravilnije shvaćena.

Ovakvom radom u narodu uspijećemo, da podignemo srozano povjerenje k nauci i ljekaru, pobijamo nadiljekarstvo, te ljekarsku funkciju prikažemo narodu u njenoj pravoj pionirskoj ulozi, a kod širokih narodnih masa, da stvorimo uvjerenje, da je zdravstveno pitanje sastavni dio njihovog ekonomskog života, te pravilno njegovo rješavanje uslov za svaki privredni rad.

Ovako radeći, vjerujemo da saradujemo na opštem, prosvjetnom, privrednom i zdravstvenom podizanju našega naroda, rješavajući zdravstveno pitanje praktički najprikladnije i najkorisnije i po narod i po ljekare na bazi današnje ekonomske situacije.

Dr. Vuko Jovanović

Sporazum s Francuskom o pšenici

Naša država potpisala je nedavno s Francuskom ugovor, po kojem će naša pšenica pri uvozu u Francusku biti carinjena za 30 posto manje nego pšenica iz drugih država. Kod današnje visine franc. uvozne carine na pšenicu, to iznosi 24.50 franaka na 100 kg. Ovaj popust je dat samo za 10 posto cjelokupnog ovogodišnjeg francuskog uvoza pšenice, što znači za oko 15.000 vagona. Ovaj popust od 24.50 franaka iznosi po vagonu 6500 din., ili na ukupni uvoz (koji bi se mogao ostvariti) 82 milijuna dinara.

Ovakav sporazum imamo već sa Čehoslovačkom, koji čini, da najveći dio pšenice tu i prodavamo. Također ga imamo s Austrijom. Ali ovaj nije mnogo koristan.

SJEĆAJTE SE „MATICE“ PRILOZIMA

Narodno gospodarstvo

Podjela pšeničnog sjemena u Primorskoj banovini

Skoro na cijelom području Primorske banovine, zbog ovogodišnje suše, osjeća se ostudica u svima poljoprivrednim proizvodima, tako da je narod u mnogim krajevima ostao i bez potrebnog sjemena. Da se tome pomogne, a da se rđave posljedice suše ne bi osjećale još i narednih godina, Banska uprava je nabavila 44.500 kgr. sjemena oplemenjenih vrsta pšenice, koje su, prema do sada postignutim rezultatima, pododne za usjev u Primorskoj banovini.

Od nabavljene količine 19.500 kgr. već je razdijeljeno, a 25.000 kgr. nalazi se na putu i biće razdijeljeno za koji dan.

Dioba se vrši prema potrebi najoskudnijih krajeva banovine, a prvenstveno se dijeli naprednim i siromašnim poljoprivrednicima. Podjela se vrši besplatno uz obavezu da svaki primalac, poslije žetve u idućoj godini, vrati Banskoj upravi istu količinu istog sjemena, koja će se onda upotrebiti za dalju diobu drugim licima kako bi se u najskorije vrijeme poboljšale vrste pšenice u Banovini i postigao bolji rod.

Za ostale krajeve, a naročito za brdske krajeve, gdje se narod bavi više sjetvom žita, nabaviće se isto tako 8.000 kgr. jare raži za proljetnu sjetvu. Isto tako će se nabaviti i veća količina sjemena kukuruza i najranijih vrsta krumpira, jer je baš usljed suše narod ostao bez sjemenatih vrsta.

Vinogradarski tečajevi u Ljubuškom i u Kninu

U drugoj polovini ovog mjeseca održavaće se za vinogradare iz metkovskog, imotskog, ljubušskog, mostarskog, stolačkog, prozorskog i konjičkog sreza jednodnevinarski tečaj pri banovinskom rasadniku u Ljubuškom. Za ostale srezove Primorske banovine održavaće se jednak tečaj u prvoj polovini mjeseca decembra pri poljoprivrednoj školi u Kninu. Pohodacima tečaja biće plaćeni putni trošak i dobiće pomoć za hranu i konačište za trajanja tečaja.

Za sadnju kasnoga grožđa

U ovogodišnjoj berbi u mnogim mjestima plaćao se na mjestu mast oko 100 dinara. Uza sve slabe i niske cijene nije bilo dovoljno kupaca, tako da će mnogi težaci peći rakiju da im manje bude zakrčeno prostora. Seljaci bliži Splitu donosili su grožđe na pazar i prodavali ga od 2 do 3 dinara kilogram. Sada je međutim već nestalo grožđa iz Splita i drugih krajeva, osim Kaštela, ali do par dana ne će ga više biti uopće u prodaji. Kad bi do kraja novembra bilo grožđa za zabanje, seljak bi zaslužio daleko više nego li zasluži kada grožđe prerađuje u mast ili ga prodava u jeku jematve. U Italiji je vlada proučavala pitanje grožđet godinu po svojim stručnjacima. Rezultat toga proučavanja bio je taj, da sada forsira svugdje gojenje kasnoga stolnoga grožđa. Savjetuje seljake da se panjevi visoko uzgajaju i time grožđe uzdrži na panju do kraja novembra, pak ga u decembru baca na tržišta svih velikih gradova Evrope i nalazi mu tako bolju prodajnu cijenu. Kad bi našli vinogradari mogli ovako da rade, unovčili bi grožđe daleko skuplje od 60 do 100 dinara kvintal.

Promjena zemljišne kulture

U posljednjem broju „Glasa“ donijeli smo članak pod gornjim naslovom, a danas imademo priliku već istaknuti jedan mali primjer, kako naš seljak sam traži i iznalazi nove puteve u zemljoradnji, koji će mu obezbijediti bolju naplatu njegovih truda.

Stanovnici sela Betine, općine Tijesno, kraj Šibenika, obradili su ove godine po prvi put, velike komplekse zemljišta sacvjetacima. Kad su vidjeli, da vinogradi ne donose onakovu korist kao prije, odlučili su se, da počnu gojiti ovu vrst povrća, i uspjeh nije izostao. Rod je bio izvrstan i sada već donose na tržišta čitave gomile cvjetača. Interesantno je, da se uvijek sve to prodaju i to — uz ne baš nezatnu cijenu — od 8 din. po kg. Vidjevši ovakav uspjeh, tamošnji seljaci su odlučili, da slijedeće godine zasiju cvjetačama još veći prostor.

RAZNE VIJESTI

Za staru obuću

Petroleum znatno umekšava od kiše otvrdnu kožnu obuću. Zaboravljena, neočišćena obuća koja u vlažnom podrumu ostanu nekoliko dana, može potpuno da se upropasti. Cipele treba istrljati sa malo petroleuma na platnenoj krpi, pa će one opet postati meke, kao kad su bile nove. Mast ili neko drugo sredstvo ne daje tako dobre rezultate kao petroleum.

Vukovi i gusle

Prema starom pučkom vjerovanju ne mogu vukovi podnijeti zvuk od gusala, pa se pripovijeda, da je već mnogom guslaču uspelo svirkom na guslama natjerati krvožedne zvijeri u divlji bijeg. Nedavno se u londonskom zoološkom vrtu izvodio pokus, da se ustanovi, ima li što istine na tom pučkom vjerovanju. Prema pisanju jednog engleskog lista uznemirili su se jednako evropski kao i indijski vukovi, kad bi iza njihova kaveza tiho zasvirale gusle. Vukovi su stali drhtati, podvukli su rep među noge, stali trčati po kavezima i pokazivati jasne znakove straha. To se primjetilo i kod drugih vukova. Životinje su osjetile takav paničan strah, da su se im dlake naježile, a kad se guslač stvorio pred njihovim kavezom, njihova je strava porasla do beskonačnosti, te se prosto izraniše, skačući kao ljudi na rešetke da pobjegnu iz kaveza.

Vjernost pseta

U malom talijanskom gradiću Pinerolo deslo se ovih dana zanimljiv slučaj vjernosti pseta. Neki lovac pošao je u lov, i dvije nedjelje kasnije njegov lješ je nađen u ponoru. Izgleda, da je slučajno pao i usljed povreda umro. Pored lješa, koji je već počeo da se raspada ležao je lovčev pas, koji je izgledao kao kostur. Vjerna životinja nije htjela da napusti svoga gospodara i dvije nedjelje čuvala je njegov lješ gladujući pored njega.

Tečaj novca na beogradskoj berzi dana 13 novembra 1931.

Engl. sterling	216.06 Din.
Franc. franak	2.21 "
U. S. A. dolar	56.21 "
Švajc. franak	11.01 "
Italj. lira	2.93 "
Njem. marak	13.67 "
Belg. franak	7.86 "

Raspored hrane za Primorsku banovinu

Kraljevskoj banskoj upravi u Splitu odobren je raspored hrane, koji ovdje donosimo u koliko se tiče srezova sjeverne Dalmacije:

Na stanici Šibenik 35 vagona i to: 2 vagona za opštinu Benkovac, 3 za opštinu Smilčić, 4 za opštinu Stanokovci, srez benkovački; 2 vagona za opštinu Nin, 3 za opštinu Zemunik, a 2 za opštinu Biograd na moru, srez biogradski; 2 vagona za opštinu Preko, 1 za opštinu Sali, 1 za opštinu Iz Veli, 1 za opštinu Božava, a 1 za opštinu Silba, srez prečki; 4 vagona za opštinu Šibenik, 2 za opštinu Skradin, 2 za opštinu Vodice, 2 za opštinu Tijesno, 2 za opštinu Zlarin, srez šibenički.

Na stanici Knin 20 vagona i to: 5 vagona za opštinu Kistanje, srez benkovački; 7 vagona za opštinu Knin, a 4 za opštinu Oklaj, srez kninski; 4 vagona za opštinu Vrliku, srez sinjski;

Na stanici Drniš 5 vagona sve za opštinu Drniš;

Na stanici Unešić 5 vagona sve za opštinu Drniš;

Na stanici Gračac određeno je 7 vagona za opštinu Obrovačku, sreza benkovačkog.

Prema zaključku Privredno-finanjskog komiteta, na predlog Kraljevske banske uprave, hrana će se davati za izvođenje javnih radova i to po spisku, koji će sastavljati upravni radovi. Radovi će se izvoditi u svim opštinama, a hranom će se koristiti i one opštine koje u ovom spisku nisu pomenute. Program radova je upućen Tehničkim odjeljcima, koji će izvršiti organizaciju kako bi se odmah moglo početi sa radovima.

Cijene vina

Старо је вино готово све распродано и у промету га врло мало има. Ново вино већ је приспјело и продава се по конобама, подрумима, а и на велико. Ново је вино изванредно добро, укусно и лијепе боје. Цијене му још нијесу утврђене, али како је овогодишњи природ мањи од лањскога, а квалитетом га надмашује, то ће му цијене бити сигурно веће од лањских. Извјесно повећање цијена већ се осјетило у трговини на велико. Шабенско вино већ се продава по 22 до 25 динара малиганду. Утјешна је појава, да ове цијене имају тенденцију кретања на више, тако да се може очекивати, да ће се цијена толико дигнути, да тежак у њој нађе бар наплату свог рада. Интересовање за шабенско вино постоји нарочито у Словенији и Хрватској, али је доста јако и у другим крајевима, гдје га особито цијене ради његове јакости, укуса и чистоће. Први уговори за лиферовање већих количина већ су закључени. У јачој мјери почело се извозити и у иностранство.

Ulozi na štednju

Ukupni ulozi na štednju u našoj državi iznose oko 13 milijarda i 200 milijuna dinara. Po uložnim knjižicama uloženo je 10 milijarda i 123 milijuna, a po tekućim računima 3 milijarde i 112 milijuna. U te svote ni jesu uračunati ulozi kod kreditnih zaduga, Poštanske štedionice i žiro računi kod Narodne banke.

Proizvodnja i cijena ulja

Računa se, da je čitavo naše primorje ove godine dalo 450 vagona ulja. Cijene na malo kreću se od 13 do 15 dinara.

Cijena pšenice

Ovih dana veoma su se obradovale proizvođači pšenice. Sa glavnih svjetskih tržišta pšenicom bilo je javljeno, da je cijena pšenici u porastu. Ali to veselje nije dugo trajalo. Poslije malo dana ponovo je zabilježen pad na glavnim svjetskim burzama za pšenicu: Čikago (Sj. A. Države) 30 oktobra 1931 po bušelu (27.5 kg.) 59.35 dolarskih centi ili 33 dinara i 38 para, Viničpeg (Kanada) po bušelu 66.36 dolarskih centi ili 37 dinara, Liverpool (Engleska) za 100 funti (45.36 kg) 53 šilinga 53.13 dinara, Rotterdam (Holandija) za 100 kg. 109.60 dinara, Budimpešta (Mađarska) za 100 kg. 100 din. Početkom novembra cijena je osjetno skočila. 7 novembra u Čikagu se plaćalo po bušelu 66.60 dolar. centi, u Viničpegu 70.12, u Liverpoolu 6 šilinga, u Rotterdamu 5.10 florina (116 din.) u Budimpešti 10.97 penga (109 din). Međutim već 13 novembra cijene su pale jako: Čikago 59 dolar. centi po bušelu, Viničpeg 63.12 dolar. centi, Liverpool 5.6 šilinga (za 100 funti), Rotterdam 4.97 florina (za 100 kg), Budimpešta 10.56 penga. Jedino se dakle Budimpešta nešto čvršće drži.

Izgleda, da je časoviti skok cijena nastao usljed spekulacije velikih trgovaca. Osim toga bila je proturena vijest, da Sovjetska Unija (Rusija) ne će ove godine prodavati svoju pšenicu, pa će ponuda u pšenici biti manja. Međutim kako bilo, cijena se pšenici za sada ne može trajno popraviti. Na to treba još čekati. A kad će trajno povećanje nastati, to zavisi od količine proizvedene pšenice i mogućnosti njezine potrošnje. Ove se godine ne može govoriti ni o smanjenju prve, ni o povećanju druge.

Kako je poznato, cijena pšenice kod nas ne zavisi o stanju na svjetskom tržištu, jer je ona kod nas utvrđena odredbom vlade.

Tjerajmo svinje na pašu

Mnogi poljoprivrednik drži svoje svinje stalno zatvorene u oboru (svinjcu) i misli da im time dobro čini. No to nije tačno. I svinjče treba za svoj razvitak vazduha, svjetlosti i kretanja. A bolest se pojavljuje najprije ondje gdje, ne dopiru sunčane zrake i gdje nema prilike da se živinče kreće. Odgajivanje svinja u polju, na paši za toplu je preporuku; oni se po prirodni svojoj podešeni za pašu i žderu travu i djetelinu također vrlo rado čiji sastojci ih odlično hrane. Dobrom pašom razvijaju se svinjska creva i spremaju da mogu primiti i svariti veće mase hrane u idućoj periodu gojenja koje onda ide brže, jer je i stomak veći i jači. Pri tome su svinje zdrave, muskulozne, i jakih kostiju, te su u svakom pogledu za gojenje ili za priplod.

Naravno, pri početku odgajivanja svinja u polju treba izvršne oprečnosti. Bilo bi na pr. sasvim pogrešno, svinče koje je stalno boravilo u toplome oboru, te ima tanku, omekšanu kožu, istjerati napolje o hladnom i vjetrovitom danu; početi treba oprezno u tople i sunčane dane i svinje naučiti prvo u oboru ne djelomičnu zelenu hranu.

Vlasnik za Privredno-kulturnu maticu za Sj. Dalmaciju" Dr. Ivan Grgić.

Za uredništvo i štampu odgovara N. Čikato
Štampa Nove štamparije - Šibenik.